

Ion AGRIGOROAIEI

LA ÎMPLINIREA A 20 DE ANI DE LA „PODUL DE FLORI”

Au trecut 20 de ani de la „Podul de flori”, un fenomen probabil unic în relațiile dintre locuitorii aceleiași neam despărțit de o frontieră ce încalcă orice normă de drept internațional. Mii de români s-au întâlnit în numeroase localități de-a lungul Prutului și au „suspendat” pentru o zi însorită, 6 mai 1990, această frontieră, exprimându-și bucuria unei întâlniri așteptate de 45 de ani și speranța într-un viitor comun. A fost un entuziasm care a cuprins categorii largi, dar acesta s-a stins destul de repede, Bucureștii și Chișinăul având preocupări „ai importante”. Apele Prutului, secate pentru o zi, și-au intrat din nou în rol.

Treptat, evenimentul a fost uitat de unii, privit cu o ușoară ironie de alții, mulți i-au contestat semnificația. În fond, „Podul de flori” a fost o izbucnire de unire la nivelul populației aflate mai aproape de cele două maluri, o reacție exprimată printr-o întâlnire de mare sensibilitate sufletească. Pentru noi a rămas ca un moment de referință într-o evoluție ce a putut fi întârziată, dar nu și oprită.

În cei 106 ani de stăpînire țaristă, Basarabiei i s-a impus un regim de izolare față de Principatele Române/România. Această situație a fost precizată de C. Stere, atunci cînd, în 1914-1916, se pronunța pentru intrarea României în primul război mondial alături de Puterile Centrale, cu argumente nu lipsite de acoperire. În timp ce între românii din vechea Românie și cei din Transilvania legăturile – în pofida stavilelor – nu au încetat niciodată, la Prut lucrurile au stat altfel: „Nu tot așa a fost cu românii din Basarabia. Pentru ei nu am putut face același lucru; izolați de lumea românească pînă într-atît încît să nu știm nimic, nici chiar despre județele care au făcut parte odată din România [...], românii din Basarabia sunt pentru noi ca înecați în mare. Nici o legătură sufletească nu s-a putut stabili cu ei, nici un răsunset, nici un semn, care să arate că peste Prut mai pulsează viață românească”. C. Stere afirma cu tărie că nu renunța la Ardeal sau Bucovina, numai că Basarabia trebuia mai întîi eliberată; „de

Ardeal nu ne despart Carpații, ci Prutul”.

Atunci cînd, în a doua jumătate a anului 1917, mișcarea de eliberare națională a românilor din Basarabia se radicaliza, la 2 decembrie constituindu-se Republica Democratică Moldove-nească, s-a remarcat că această izolare nu a dat rezultatele așteptate. Forța imensă a țarismului – observa o gazetă din Iași, capitala de atunci a statului român – nu a fost în măsură să înăbușe flacăra vieții naționale din Basarabia. „Dacă mai trebuie o dovadă de trăinicia neamului românesc pe pămînturile ce i-au fost date cîndva în stăpînire, ea ne vine acum de peste Prut cu o cotropitoare strălucire de adevăr”.

După adoptarea, la 27 martie/9 aprilie 1918, a hotărîrii de unire, o delegație a Sfatului Țării a venit la Iași, în ziua de 30 martie/12 aprilie, pentru a aduce la cunoștința publică a țării, a Regelui Ferdinand, faptul împlinit. În cuvîntul rostit în cadrul dejunului oficial oferit delegaților basarabeni (I. Inculeț, Pan. Halippa, C. Stere, D. Ciugureanu ș.a.), Regele a insistat asupra importanței evenimentului, prin desființarea graniței pe Prut: „Vă salut azi pe voi, frați de peste Prut [...]. Sărbătorim astăzi înfăptuirea unui vis care de mult zăcea în inimile tuturor românilor de dincoace și de dincolo de apele Prutului. Din graniță ați făcut punte, unindu-vă cu Țara-Mamă, și de aceea vă zic bine ați venit între noi”.

Prin hotărîrea de unire, întărită prin legislația de confirmare adoptată de statul român, prin Tratatul de la Paris din 28 octombrie 1920, în contextul României întregite, rîul Prut s-a transformat, în cea mai mare parte, în rîu interior. Pentru unele județe și apoi ținuturi, Prutul a încetat să mai fie rîu despărțitor, unind într-o singură comună localități pereche, aflate pe cele două maluri. În același timp, a devenit cale de transport pentru produsele cerealiere de pe ambele sale maluri în drumul spre porturile Galați și Brăila.

Au trecut 20 de ani de la realizarea Marii Uniri

Consiliului de Miniștri, generalul Ion Antonescu, a mobilizat întreaga armată a României și a lansat vestitul ordin, care conținea între altele: „... Azi a sosit ceasul celei mai sfinte lupte, lupta drepturilor strămoșești și a bisericii, lupta pentru vetrele și altarele românești de totdeauna. Ostași, vă ordon: treceți Prutul. Zdrobiți vrăjmașul din răsărit și miazănoapte. Dezrobiți din jugul roșu al bolșevismului pe frații voștri cotropiți [...]. Ostași, înainte! Să luptați pentru gloria neamului. Să muriți pentru vatra părinților și a copiilor voștri. Să cinstiți prin vite-

și granițele au început să cadă în Europa Centrală: 11-12 martie 1938, ruperea Austriei; 30 septembrie 1938, „Acordul de la München” – cedarea regiunii sudete Germaniei; 15 martie 1939, căderea Cehoslovaciei. La 23 august 1939 se semna așa-zisul Pact de neagresiune între Germania și Uniunea Sovietică, cunoscut și sub numele de Pactul Ribbentrop-Molotov, după numele celor doi miniștri de externe ce l-au semnat. În flagrantă contradicție cu titulatura sa oficială, Pactul conținea un protocol adițional secret, prin care cele două părți își delimitau sferile de influență pe seama Finlandei, Țărilor Baltice, Poloniei și României. Articolul 3 prevedea: „În privința Europei sud-estice, partea sovietică subliniază interesul său față de Basarabia. Partea germană își declară totalul dezinteres politic față de aceste teritorii”. La scurt timp, cele două puteri treceau la realizarea acestor planuri, prin atacarea și împărțirea Poloniei, războiul Sovietelor cu Finlanda, ocuparea Țărilor Baltice, prin invadarea Basarabiei începând cu ziua de 28 iunie 1940 și ocuparea nu numai a teritoriilor dintre Prut și Nistru, ci și a unor regiuni ce nu fuseseră prevăzute în Pact, nordul Bucovinei și o parte a fostului județ Dorohoi.

În condiții politice și militare asupra cărora nu putem stăruia aici, România a participat la războiul din Răsărit, cu scopul eliberării acestor teritorii și zdrobirii bolșevismului, dușman ireductibil al poporului român. În primele ore ale zilei de 22 iunie 1941, conducătorul statului și președintele

jia voastră amintirea lui Mihai Vodă și a lui Ștefan cel Mare [...]. V-o cere Neamul, Regele și Generalul vostru...”. În aceeași zi, Regele Mihai trimitea o telegramă generalului Ion Antonescu, care începea astfel: „În clipa când trupele noastre trec Prutul și codrii Bucovinei, pentru a reîntregi sfânta țară a Moldovei lui Ștefan cel Mare, gândul Meu se îndreaptă către Domnia Voastră, Domnule General, șii către ostașii țării”.

S-a declanșat Bătălia Prutului, s-a înaintat cu mari jertfe, lupta de la Țiganca constituind un episod dramatic, dintr-o înclăștare care a condus, după mai mult de o lună de zile, la eliberarea Moldovei lui Ștefan cel Mare. Prolungirea războiului, intrarea în stare de război cu Marea Britanie și Statele Unite ale Americii, crearea Națiunilor Unite, au complicat situația externă a României. În martie 1944, ofensiva Armatei Sovietice a pătruns pe teritoriul țării noastre, al 23 august 1944 România a ieșit din alianța cu Germania și s-a raliat Națiunilor Unite. La 12 septembrie 1944, România a fost nevoită să semneze la Moscova Convenția de Armistițiu, care prevedea la art. 4: „Se restabilește frontiera de stat între U.R.S.S. și România, stabilită prin acordul sovieto-român din 28 iunie 1940”, formulare ce reprezenta un fals grosolan, nefiind vorba atunci de vreun acord, ci de o ocupare prin forță. Prutul devenea din nou graniță între frați. Prin Tratatul de pace semnat cu România la 10 februarie 1947 (după Conferința de pace de la Paris, din anul 1946), s-a hotărât ca frontierele stat-

ului român să fie cele existente la 1 ianuarie 1941, fără frontiera de atunci cu Ungaria (se anula Dictatul de la Viena). Occidentul era, în fond, de acord cu frontiera impusă de Pactul Ribbentrop-Molotov și, implicit, cu interpretarea *sui-generis* a acestuia de către Uniunea Sovietică, prin ocuparea și a nordului Bucovinei, a unei părți din fostul județ Dorohoi.

În pofida faptului de a fi fost înglobați în lagărul socialist, Uniunea Sovietică a reluat și „perfecționat” politica țaristă de izolare a românilor din Basarabia de cei din dreapta Prutului; legăturile au fost sporadice, „bine organizate” de conducerile de la București și Chișinău (a se citi Moscova) și de agențiile de turism. După 45 de ani, evenimentele anunțau un nou început, intervenind schimbări de esență odată cu căderea comunismului, înregistrându-se pași semnificativi în relațiile dintre cele două state, în relațiile directe între diferite organisme și între categorii largi de populație. Era evident că Prutul își pierdea din calitățile sale geopolitice atribuite de Moscova, iar „Podul de flori” reprezenta expresia acestei dorințe a românilor, înfățișată public imediat după căderea regimurilor comuniste.

Poate contextul internațional, poate șovăielile de ambele părți, sigur sechelele celor peste 150 de ani de stăpânire țaristă și comunistă nu au îngăduit un proces de mai mare intensitate, care să conducă la „soluția germană” a problemei. Oricum, întoarcerea la un anumit trecut n-a mai fost posibilă, nici chiar atunci când s-a încercat prin venirea comuniștilor la putere, în anul 2001, și s-au reluat „tezele” Internaționalei a III-a Comuniste cu privire la România stat imperialist multinațional, la existența a două popoare și a două limbi deosebite, român și moldovean, respectiv, română și moldovenească, la statalitatea moldovenească de sine stătătoare ș.c.l. S-au pus stavile dezvoltării relațiilor politice, economice și, mai ales, cultural-științifice dintre cele două state, dintre locuitorii lor, ajungându-se la întreruperea unor schimburi și chiar la interzicerea intrării în Republica Moldova a unor delegații din dreapta Prutului.

Întoarcerea la acel trecut n-a mai fost posibilă. Reacția forțelor democratice, sprijinite de categorii tot mai largi ale populației, a fost tot mai puternică, așa cum a rezultat din evenimentele din 5-7 aprilie 2009 (pentru cine le-a „citit” corect), din rezultatul alegerilor din 29 iulie 2009 și din neputința comuniștilor de a obține, în noul Parlament, acel vot

necesar alegerii candidatului lor la președinția Republicii.

Intrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană a devenit obiectivul fundamental al noii puteri de la Chișinău, sprijinită acum într-o măsură mai substanțială de statul român. Politica promovată imediat reflectă clar această preocupare; sperăm ca solidaritatea care a generat-o să se consolideze, pentru ca ritmul schimbărilor democratice să se accelereze, într-un context internațional pe care îl dorim favorabil.

Granița pe Prut nu s-a desființat, dar a devenit mult mai „subțire”. Măsurile adoptate anunță o descătușare fără precedent a schimburilor pe multiple planuri. Înlăturarea gardului de sîrmă ghimpată, dincolo de aspectul fizic, reprezintă un act cu o putere simbolică. Între „Podul de flori” și înlăturarea sîrmei ghimpate este o legătură, oricît ar încerca unii să o minimalizeze sau să o uite. Sunt momente care stau la baza speranței noastre în transformarea Prutului dintr-un râu de frontieră într-un râu interior al Uniunii Europene.

CONSTANTIN MĂLINAȘ

Asociația Culturală „Familia română” și Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare își iau un ultim rămas bun de la cel care a fost conf. univ. dr. Constantin Mălinaș, personalitate de excepție a culturii bihorene, cercetător în domeniul bibliologiei, autor a numeroase lucrări beletristice și de specialitate, președinte al Asociației Române pentru Ex libris, director fondator al revistei „Familia română”.

S-a născut la data de 21 mai 1943, în orașul Buzău, unde părinții s-au refugiat temporar în urma Dictatului de la Viena.

A urmat cursurile primare și cele gimnaziale la Bistra, Almașul Mare și la Popești, județul Bihor, cele liceale la Colegiul Național „Samuil Vulcan” din Beiuș și „Emanuil Gojdu” din Oradea. Licențiat al Facultății de Litere din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, pe care absolvit-o în 1969, obține, în 2001, titlul de doctor în filologie, cu teza *Contribuții la istoria iluminismului românesc din Transilvania: Viața și opera filologică a lui Ioan Corneli 1762-1848*, la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

A fost director al Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai” Bihor, conferențiar universitar la Universitatea din Oradea, specialitatea Biblioteconomie-teorii și tehnici de catalogare-bibliologie-bibliografie.

Dintre lucrările sale mai reprezentative amintim: *Biblioteca edițiilor Eminescu românești și străine: 1889-1989*, *Eminescu – un secol în medalii, 1889-1989*, *Contribuții la istoria iluminismului românesc din Transilvania: Ioan Corneli (1762-1848)*, *Cu „Astra” în regiunea Odesa*, *Medalia – ca document de bibliotecă*, *Sfragistica de bibliotecă*, *Cavalerul*, *Din literatura veche a Bihorului*.

Constantin Mălinaș a fost prezent în mijlocul marureșenilor la numeroase acțiuni culturale desfășurate la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare.

Datorită lui Constantin Mălinaș, fondul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare s-a îmbogățit cu Biblioteca revistei „Familia română”, precum și cu o valoroasă colecție de medalii care poate fi admirată în Salonul artelor al acestei instituții.

La dorința și propunerea sa, în peisajul publicistic băimărean a apărut, începând cu anul 2008, publicația „Familia română”, revistă pentru solidaritatea românilor de

Membru fervent al Astra

pretutindeni, al cărei director fondator a fost (Oradea, 1999).

Trecerea lui Constantin Mălinaș în eternitate constituie o mare pierdere pentru întreaga suflare românească.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Alina LEMNEAN

Pioasă amintire

Sistemul bibliotecilor publice românești datorează mult conf. univ.dr. Constantin Mălinaș. Făcea parte din elita specialiștilor noștri, cei care au contribuit la teoria biblioteconomică, dar și la aplicarea ei în practică, la instituirea unei competiții benefice între „județene”. Benefică pentru că „adversarii” – Zamfir de la Constanța, Busuioc și Moscovici de

la Iași, Petrescu de la Tîrgoviște, Poptămaș de la Mureș, Brad de la Cluj, Bostan de la Neamț (și alții pe care îi rog să mă ierte pentru omisiune) erau prieteni întru carte și buni români.

Această pleiadă a contribuit, în condiții pe care doar cine a trăit vremurile le poate aprecia, la dezvoltarea bibliotecilor publice orășenești și a rețelelor rurale, în virtutea unui frumos crez comun(ist): „accesul la informație și cultură al maselor largi”. Cei tineri ar putea zîmbi la vederea formulei „lemnoase”, dar țin să atrag atenția că multe dintre direcțiile promovate în deceniile 6-7 de acești corifei sunt foarte apreciate astăzi: accesul liber la raft, bibliografia locală, cultivarea tradițiilor istorice și culturale, valorificarea editorială a bibliotecilor, relațiile interbibliotecare și cu alte instituții de educație și cultură...

Constantin Mălinaș vorbea frumos, curgător, cu accentul atât de plăcut al ardelenilor, și se aprindea ușor în demonstrații sau contradicții. În tot ce susținea respira informația solidă, profunzimea cercetării, patosul patriotic, acumulările firești ale activității academice. Cei care l-au cunoscut mai bine vor iniția selecția lucrărilor lui de mare interes și-i vor contura personalitatea.

Îmi place să cred că pe bibliotecari îi trimite Dumnezeu în Paradisul Cărților, să-și desăvîrșească proiectele, iar Constantin Mălinaș merită asta.

Cu pioasă reverență,

Elena LEONTE

Fost bibliograf și director al Bibliotecii Județene „Gheorghe Asachi” Iași